

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje
Педагошки факултет „Гоце Делчев“ - Штип
Pedagogical Faculty "Gotse Delchev" - Shtip

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ANNUAL MISCELLANEOUS
COLLECTION

Штип - Shtip
2003/2004

**Годишен зборник на Педагошкиот факултет
„Гоце Делчев“ - Штип**

Издавач:

Педагошки факултет „Гоце Делчев“ - Штип

За издавачот:

Д-р Блаже Китанов, декан

Редакциски одбор:

Д-р Блаже Китанов (главен и одговорен уредник),
Д-р Емилија Петрова Ѓорѓева (секретар)
Д-р Кирил Цацков, Д-р Стеван Алексоски,
Д-р Владимир Михајловски, Д-р Снежана Мирасчиева,
М-р Снежана Кирова .

Јазична редакција:

Д-р Блаже Китанов

Компјутерска обработка:

јереј Николче Ѓорѓев

Адреса: Педагошки факултет „Гоце Делчев“, Штип,
Република Македонија
Address: Pedagogical Faculty "Gotse Delchev", Shtip,
The Republic of Macedonia

ТВОРЕШТВОТО НА К. С. ПРИЧАРД

Abstract: This text contains some general data about the creative work of one of Australia's most famous writers Katharine Susannah Prichard. She belonged to the group of writers who wanted to create a national literature of Australia and most of her works carry a very strong social message as she wrote about workers and Aborigines. Her novels are based on considerable documentary material she collected before writing. Even today literary critics can not agree about the value of her literary work. Nevertheless, her novels and characters reflect her literary mission: to make the world a better place for everyone, especially the underprivileged.

Key words: national literature, social message, Aborigines, workers.

Во периодот помеѓу двете светски војни до педесетите години од минатиот век на литературната сцена во Австралија доминирале Ванс Палмер, К. С. Причард Хенри Хендел Ричардсон, Елинор Дарк и др. К. С. Причард и Палмер и двајцата чувствувале љубов кон времето на првите населеници и деведесетите години на XIX век, како и кон својата земја. Таа љубов кон Австралија и кон нејзините обични луѓе за К. С. Причард била прапочеток на сè, и завршеток на сè. Од почетокот таа си поставила цел да пишува за она што најдобро го познава:

„Мислам, како и Китс дека писателот треба да биде најстрог критичар на своите дела; да ја проучи уметничката работа; да го запознае предметот на пишувањето поблиску отколку било кој критичар, и максимално да се обиде заплетот да го претстави смело, со силина и едноставност.“⁴⁵

---

⁴⁵ "I think, with Keats, that a writer should be the most severe critic of his or her work; make a study of craftsmanship: know the subject written about more intimately than my critic can, and take the utmost pains to present a story fearlessly, with vigour and simplicity."

"*Wild Weeds and Wind Flowers*", Ric Throssell, Angus & Robertson, Sydney, 1975, p 169

На ваквото определување таа му останала верна до крајот на својот живот, пишувајќи за луѓето коишто живеат во зафрлени предели и напорно работат, и за местата кои до тогаш не биле опишани во литературата. Во нејзиното творештво наоѓаме мноштво на ликови Австрелијанци кои биле типични за времето за кое што К. С. Причард пишувала, а тоа бил крајот на XIX век. И покрај тоа што нејзините романи биле современи, тие и денес поседуваат вредности кои произлегуваат повеќе од историчноста отколку од современоста и документарноста со карактеристична поетичност. К. С. Причард многу внимателно собирала податоци за своите книги и водела прецизни забелешки коиш то подоцна биле основа за пишување на романи. На Причардова ваквиот начин на пишување и донел многу пофалби од луѓе стручни во одделни области кои што таа ги земала за предметот на своето пишување.

Меѓутоа, вредноста на творештвото на К.С. Причард не лежи само во ова, туку и во исклучителниот поетски квалитет што го поседуваат сите нејзини дела. Катарина Причард е писателка која ги комбинира општествените проблеми со некои романтичарски стремежи, така што нејзините дела, и покрај својот изразен реализам, сепак поседуваат некоја романтичарска нота, особено во изразот. Таа проблемите ги третира на поетски начин, што на нејзините дела им дава посебен карактер и го освежува обемиот документарен материјал. Ова комбинација на поезија и порака карактеристична е за нејзиното творештво во целина, иако во последните две дела од трилогијата пораката ја надвладува поезијата.

К.С. Причард пишувала и поезија, но таа во однос на нејзината проза е речиси занемарлива. Многу е поважен придонесот што таа поетска нишка го дава на нејзините романи. Сите нејзини сетила се ангажирани на создавањето на појасна слика на австралискиот пејзаж и живот, бидејќи таа чувствува исклучителна поврзаност со природата. Нејзините ликови живеат во природата, често дива и недопрена, и се соживуваат со растенијата и животните, со промените во боите и песната на птиците. Деб Колбурн во романот „Запрежни биволи“ го набљудува светот на пианата од перспективата на дрвјата давајќи им човечки особини, а нејзината љубов кон полско цвеќе ја одразува и наклоноста на писателот:

„Убиените дивови секогаш изгледале подготвени на одмазда - мрачно протестирајќи против распарчувањето, против пилите

што го кинале нивното живо месо во темната внатрешност на пиланата.⁴⁶

Карактеристична е и употребата на песната која често го открива или оној што ја пее или општото расположение, а понекогаш донесува и сеќавање на минатото. Песна се наоѓа на крајот и на почетокот на романот „Кунард“ а се јавува и во романот „Блиски странци“ како мотив во односот на Елоди и Грег, но и Елоди и Цером. Домородечка песна се јавува и во драмата „Брамби Инз“ каде Катарина Причард ги приложила и сите податоци кои успеала да ги собере за тој домородечки дијалект. Таа навистина поседувала дарба најсекодневните работи да ги претвори во поезија. Во нејзините романи исто така наоѓаме вметнати делови во трето лице чија што намена е да прикажат непристрасен став, поширок од оној на авторот. Ваквите вметнати делови во трилогијата имаат функција да создадат чувство на сложено мислење на определена заедница.

Делата на К.С. Причард покажуваат како се развивала и менувала нејзината животна филозофија со текот на времето кое донесувало нови сознанија. На почетокот на својата кариера таа била само нејасно свртена кон хуманитарна ориентација, почитувајќи го принципот на другарството и на интуитивното однесување, толку значајни за Австралијанците. Со текот на времето, како последица на нови искуства и сознанија за општественото уредување и животни несреќи, таа ја прифатила филозофијата на дијалектичкиот материјализам и вербата во можноста да се промени неправедниот општествен систем. Катарина Причард била роден борец. За неа најважен бил боречкиот дух и преданоста кон обичните човечки вредности.

Интересирањата на К. Причард биле разновидни, но можат да се издвојат две најважни теми: работници и домородци. Положбата на работниците за неа била исклучително важна па заради тоа била тема во неколку романи со изразена порака. Делото “Црн опал” и романите од трилогијата се бават со рудари и рударската индустрија, а романот „Запрежни биволи“ зборува за работниците во дрвната индустрија. Овде е значајно да се забележи дека таа пишувала за социјалните проблеми така како што тие се појавувале. Го обработила копањето на злато од примитивните почетоци па се до

---

⁴⁶ "The slain giants seemed always on the look-out for vengeance - in sullen protest against dismemberment, that tearing of their living flesh by saws in the dark interior of the mill."

"Working Bullocks", K.S.Prichard, Angus & Robertson, Sydney, 1972, p 177

создавањето на националната индустрија кон крајот на четириесетите години од XX век. Исто така пишувала и за проблемот со дрогата кога тој почнал да се развива во Австралија, докажувајќи така дека и покрај староста, сепак одела во чекор со времето.

Положбата на австралиските домородци (Аборицини) секако е поле на кое К. Причард заслужила многу пофалби и на кое постигнала најголеми резултати. Освен во романот „Кунарду“, ова тема е обработена и во некои раскази („Кубу“ и „Марлена“) и во драмата „Брамби Инз“. Овие дела даваат реалистичен приказ на животот на домородците кои животот го поминуваат како наемна работна сила која за својата работа не добива пари туку само облека и храна, се разбира во оние количини кои работодавецот ги смета за неопходни. На овие староседелци цивилизацијата не им донела ништо добро, напротив, таа им го одзела она најважното: слободата и достоинството.

К. Причард припаѓала на групата на писатели кои сакале да создадат национална литература, што не водело нужно до создавање на слаби дела, освен, се разбира, кај слаби писатели. Во оваа група таа се издвојува по својот двоен стил - поетски и прагматичен. Таа во текот на својот живот била жена со мисија, а во литературата писател со порака. Спаѓа во најзначајните австралиски писатели, иако критичарите се уште не можат да се согласат каде е нејзиното право место. Единствено романите „Кунарду“ и „Запрежни биволи“ не добиле етикета „пропаганда“ бидејќи единствено во нив не постои лик кој служи како гласноговорник на идеите на писателката за потребните социјални промени. И покрај тоа што пишувала романи со порака, тие не би смееле автоматски да се сметат за дела без вредност а таа за лоша писателка. Катарина Сузана Причард била борец за подобра иднина на сите луѓе и создала дела со трајна вредност чија што уметничка вредност до денес е неоправдано оспорувана од некои критичари поради политичката пристрасност.

Литература:

1. "Wild Weeds and Wind Flowers", Ric Throssell, Angus & Robertson, Sydney, 1975,
2. "Working Bullocks", KS.Prichard , Angus & Robertson, Sydney, 1972,
3. "Australian Writers and Their Work", H. Drake-Brockman, Oxford University Press,
4. Melbourne, 1967.

5. "Critical Approaches to Literature", David Daiches, Longmans, London, 1971.
6. "Susret sa književnošću", Vidosava Janković, Mostovi, God.VIII, jul-septembar 1977., sveska 3 (31)